

Titel: Af en endnu Levendes Papirer

Citation: "Af en endnu Levendes Papirer", i *Søren Kierkegaards Skrifter, Bd. K1*, udg. af Niels Jørgen Cappelørn; Joakim Garff; Johnny Kondrup; Alastair McKinnon; Finn Hauberg Mortensen, Søren Kierkegaard Forskningscenteret 1997-2003 . Onlineudgave fra Søren Kierkegaards Skrifter: <https://tekster.kb.dk/text/sks-lp-txr-shoot-id16b94088-0d03-4739-9c36-e35beb91c9d1.pdf> (tilgået 29. april 2024)

Anvendt udgave: Søren Kierkegaards Skrifter, Bd. K1

Ophavsret: Materialet er dedikeret til public domain. [Læs CC0-erklæringen](#)

Tekstredøgørelse

1. Bibliografiske data 67
2. Manuskripter 67
3. Tilblivelseshistorie 68
4. Udgivelsesmåde 72
5. Biografisk efterspil 74

1. Bibliografiske data

Af en endnu Levendes Papirer. Udgivet mod hans Villie af S. Kjerkegaard udkom den 7. sept. 1838 (men var en del læsere, deriblandt H.C. Andersen, i hænde den 6. sept.). Værket kostede i boghandelen 48 skilling, dvs. 3 mark eller en halv rigsdaler.*

Formatet er lille oktav, ca. 115 x 195 mm.* Omfanget er 92 sider; heraf tælles de første 12 med romertal, de sidste 80 med arabertal. Titelbladet gengives på illustration 1

A f e n

endnu Levendes Papirer.

u d g i v e t

mod hans Villie

a f

S. Kjerkegaard.

Kjøbenhavn.

Hos **C. M. Meisler.** Trykt hos Bianco Luno.

1838.

1. Titelblad til *LP*. Naturlig størrelse

Ved en intern kollation, dvs. systematisk sammenligning af flere eksemplarer, er der ikke blevet konstateret nogen afvigelser. De tre eksemplarer, som er blevet kollationeret og fundet ens, er:

- A** Søren Kierkegaard Forskningscenterets arbejds eksemplar, tilhørende G.E.C. Gads Forlag (tidligere hos dr.phil. h.c. Gustaf Bernström, Göteborg; tidligere hos greve Albert Ehrensvärd, Tosterup i Skåne).
- B** Det kongelige Biblioteks eksemplar, katalogsignatur: 42, - 113 - 8°. Ex. 2.
- C** Det kongelige Biblioteks eksemplar, katalogsignatur: 42, - 113 - 8°. Ex. 1.

2. Manuskripter og udgaver

Til *Af en endnu Levendes Papirer* (herefter forkortet *LP*) findes intet ms.-materiale bevaret. Den ejendommelige titel genfindes i SKs journal DD, som blev brugt i perioden maj 1837 - jan. 1839. Bagfra i journalen har SK skrevet et løst og temmelig kaotisk udkast til et drama med titlen »Striden mellem den gamle og den nye Sæbekielder«. Udkastet bærer ingen dato, men dateres af H.P. Barfod til 1838.* Titlen på dramaet har fået tilføjet et alternativ med en undertitel, som næsten ordret svarer til titlen på SKs debutbog: »Den altomfattende Debat af Alt imod Alt / ell. / Jo galere jo bedre. / Af Een endnu Levendes Papirer / mod hans Villie udgivet / af S. Kierkegaard.«[†] Da dramaudkastet i øvrigt kun har den studentikose stil til fælles med debutbogen og ikke rummer tydelige indholdsmæssige overensstemmelser, kan det dog ikke betegnes som et forstadium til bogen.

Der blev heller ikke i SKs levetid foranstaltet noget nyt oplag eller nogen ny udgave af *LP*, ligesom den ikke blev oversat. Til grund for den kritiske behandling af teksten ligger altså udelukkende førstetrykket fra 1838. Kun hvor SK citerer andre forfatters værker, har udgiverne haft mulighed for at rette evt. fejl på baggrund af en kilde.

5. I INDIVISESHISTORIE

LP er en kritisk afhandling om H.C. Andersens roman *Kun en Spillemand*, der var udkommet den 22. nov. 1837. Kritikken blev altså offentliggjort mere end trekvart år efter sin genstand. Om dens tilblivelse ved man meget lidt. Der findes ikke hverken i SKs journaler eller breve nogen positiv angivelse af, hvorfor eller hvornår han begyndte at skrive på afhandlingen. Fra den 28. april 1838 bemærkes blot et voldsomt fald i antallet af journaloptegnelser, hvorefter antallet igen stiger i juli måned. Fra april findes 28 optegnelser, fra hver af månederne maj og juni kun en enkelt, og fra juli findes 17. De to måneders 'slip' er ikke forklaret eller kommenteret i journalerne selv, og arbejdet med *LP* kan meget vel rykke ind på forklaringens plads.* Afhandlingen er da sandsynligvis blevet påbegyndt i slutningen af april eller begyndelsen af maj 1838 og foreløbig fuldført omkring midten af juli.

SK forsøgte i første omgang at få sin afhandling offentliggjort i Johan Ludvig Heibergs tidsskrift *Perseus, Journal for den speculative Idee*, hvis første bind var udkommet i juni 1837, og hvis andet (men tillige sidste) bind udkom i aug. 1838.* SKs hensigt bevidnes af hans ven Emil Boesen, der i et brev til sin fætter, den senere skolebestyrer Martin Hammerich, den 20. juli 1838 skriver: »Søren Kierkegaard, le>ver ved det Gamle; han har nylig skrevet et Stykke om Andersen, der skal ind i Johan Ludvig Heibergs *Perseus*; det er i lidt tungfærdig Stil, men ellers dygtigt«. Brevets datering bekræfter også formodningen om, at afhandlingen i første omgang blev afsluttet omkring midten af juli måned.

Dog kun i første omgang. Et bevaret brev fra SK til Heiberg, dateret 28. juli 1838, viser nemlig, at Johan Ludvig Heiberg på det tidspunkt har haft afhandlingen liggende i manuskript, men ikke uden videre villet antage den. Både mundtligt og skriftligt har han ytret forbehold over for dens stil:

Høistærede Hr. Professor!

Deres Brev modtog jeg iaftes. Kun eet Punkt deri foruroliger mig Noget. Jeg frygter nemlig for at det paa nogen Maade skulde synes som om jeg, ved at benytte mig af de almindelige og ubestemte Udtryk, hvori De mundtlig har fremsat Deres Fordringer til Stilen, ligesom har søgt at slippe forbi det Værn, Deres første Brev indeholdt. I denne Henseende kan jeg ikke undlade at bede Hr. Prof. saavidt muligt at erindre Dem om de Yttringer fra min Side, der vistnok indeholdt et dog adskilligt modificerende Amen; med mindre jeg har været saa uheldig at udtrykke mig i samme Grad uforstaaeligt, som jeg af Deres Brev seer, at jeg maa have misforstaaet Dem.

Hvad Afhandlingen og dens fremtidige Skjebne angaaer, da skal jeg i den Anledning tage mig den Frihed engang med det Første at besøge Hr Prof.

Ærbødigst

S. Kierkegaard.*

Om besøget blev til noget, og hvordan det spændte af, vides ikke; kun to ting står nogenlunde fast, omend de peger i hver sin retning. For det første synes SK at have accepteret Heibergs krav om at underkaste afhandlingen en stilistisk revision for derefter at bede sin ven og tidligere skolekammerat, digteren H.P. Holst, om at hjælpe med arbejdet. H.P. Holst oplyser i et brev 31 år senere til H.P. Barfod, der udgav *EP*, at han selv var den, der i bogstavelig forstand omskrev SKs første skrift om H.C. Andersen -

eller rettere sagt oversatte det fra Latin til Dansk (...) At han henvendte sig til mig derom, var ganske naturligt, thi i Borgerdydskolen var det en almindelig Trafik imellem os, at jeg skrev de danske Stile for ham, og han de latinske for mig. Besynderligt er det, at han, der endte med at skrive et saa udmærket Dansk, i sine Ungdomsaar slet ikke havde Greb paa det, men skrev et Latinsk-Dansk, der vrimlede af Participier og de mest udviklede Periodebygninger.*

Det er muligt, at H.P. Holst her, på en menneskealders afstand af begivenhederne, overdriver sin egen indsats. Der findes, såvel i den unge SKs journaler som i hans før nævnte tidsskriftartikler, tilstrækkelige vidnesbyrd om, at han kunne skrive, og det ikke blot latin. Men hvad enten Holst har været alene om den eller blot fungeret som SKs medhjælp, må den sproglige revision være blevet udført i løbet af aug. måned, for at bogen kunne udkomme den 7. sept.

For det andet punkt er, at afhandlingen alligevel ikke udkom i *Perseus*. Årsagen kendes ikke; men man kan både tænke sig, at Johan Ludvig Heiberg ikke var tilfreds med revisionen, og at denne ikke var færdig, da tidsskriftet skulle gå i trykken. Andet bind af *Perseus* blev annonceret i pressen den 25. aug. 1838.* Den forklaring, som Sejer Kühle har fremført:* at manuskriptet skulle være blevet for omfangsrigt til *Perseus*, har derimod ikke meget for sig, thi både i første og andet bind af tidsskriftet findes bidrag, som er længere end SKs afhandling. Men den mulighed står selvfølgelig åben, at Heiberg i mellemtiden havde besluttet at lade et

andet bidrag træde i stedet for SKs.

4. Udgivelsesmåde

SK optrådte med LP ikke blot som debuterende forfatter, men også som forlægger, idet C.A. Reitzel, der er anført på bogens titelblad, kun var kommissionær. Formentlig har SK selv sluttet kontrakt med bogtrykkeren, Bianco Luno, og betalt ham direkte for papir og trykning, sådan som det også skete ved de tolv andre skrifter, han lod udkomme i kommission hos Reitzel i årene frem til 1847.* Der kendes ikke nøjagtige tal, hverken for oplagets størrelse eller antallet af solgte eksemplarer; men det normale oplag for de bøger, Reitzel havde i kommission for SK, var 525 eksemplarer.* At dette tal også her er sandsynligt, fremgår af en bevaret opgørelse fra C.A. Reitzel til SK, dateret 30. marts 1850.* Heraf fremgår, at Reitzel den 4. juni 1839 stadig lå inde med en beholdning på 395 usolgte eksemplarer. I betragtning af bogens emne og aktualitet er det ikke urimeligt at formode, at den i de første ni måneder efter udgivelsesdagen har solgt i 130 eksemplarer. Opgørelsen viser endvidere, at der på datoen for dens udfærdigelse henlå 274 usolgte eksemplarer, og at der i de mellemliggende knap 11 år kun er blevet solgt 121 eksemplarer. Endelig fremgår det af de forlagsreklamer, som Reitzel lod trykke i senere skrifter af SK, at oplaget ikke blev udsolgt i hvert fald de næste otte år. LP står opført på reklamerne i *Om min Forfatter-Virksomhed* (1851), i *Dette skal siges; saa være det da sagt* (1855), i SKs *Bladartikler* udg. af Rasmus Nielsen (1857) og i *Synspunktet for min Forfatter-Virksomhed* udg. af P.C. Kierkegaard (1859). Alle steder er prisen den samme som ved udgivelsen, 48 skilling.

Opgørelsen af 30. marts 1850 viser desuden, at Reitzel beregnede sig en kommission på 25% af udsalgsprisen, hvilket for de 121 eksemplarer, som var solgt mellem 1839 og 1850, beløber sig til 15 rigsdaler 12 skilling. Til SK selv er der tilsvarende blevet 45 rd. 36 sk. Hvis man forlænger regnestykket til også at omfatte de 130 eksemplarer, som formodes solgt før 4. juni 1839, bliver den totale kommission til Reitzel på 31 rd. 36 sk., mens SKs bruttoindtægt bliver 94 rd. 12 sk. Heraf har SK skullet udrede sine udgifter til papir og trykning, som ikke kendes, men som efter Bianco Lunos sædvanlige tarif tør anslås til godt 50 rd.* LP har altså været en overskudsforretning.

5. Biografisk efterspil

SK havde selv forud for bogens udgivelse annonceret den over for H.C. Andersen. I selvbiografien *Mit Livs Eventyr* nævner Andersen, at SK på gaden, hvor de mødtes, havde lovet at skrive en anmeldelse af *Kun en Spillemand*, og at Andersen vistnok ville blive mere tilfreds med den end med tidligere kritiske behandlinger. Thi, havde SK sagt, man opfattede Andersen ganske urigtigt!* Imidlertid må Andersen have fået anelse om, hvad der var i vente, måske pga. den lange tid, der gik efter mødet på gaden, for i sin almanak (dvs. sit eksemplar af *Skriv- og Reise-Calender* for 1838) har han torsdag den 30. aug. noteret: »Følt Sjælemarter over Kierkegaards ikke udkomne Kritik.«* Og en uge senere, den 6. sept., bekræftedes hans bange anelser; da skriver han i almanakken: »Et oprørende Brev fra [Christian] Wulff og øieblikkelig derpaa Kierkegaards Kritik. Eduard [Collin] gav mig kjølede Pulver. Gaaet som i en Døs.«* Andersens egentlige og sædvanligvis mere fyldige dagbog for året 1838 findes ikke bevaret, så de nærmere enkeltheder kan man kun gætte sig til.

Andersens offentlige svar på SKs kritik kom sent, men var til gengæld vittigt. Den 13. maj 1840 havde Det kongelige Teater premiere på en vaudeville i én akt, *En Comedie i det Grønne* af H.C. Andersen - »efter det gamle Lystspil: 'Skuespilleren imod sin Villie'«.* Det var altså ikke et originalt stykke, men en bearbejdelse af et andet, som i årene 1811-24 havde oplevet mere end 30 opførelser på Det kongelige Teater. Dette andet stykke var oversat efter tyskeren August von Kotzebues *Der Schauspieler wider Willen*, som igen var en bearbejdelse af franskmændene Dorvignys *La fête de campagne, ou L'intendant comédien malgré lui*. Idet H.C. Andersen lod den titel, hvorunder stykket tidligere var opført i Danmark, stå som en slags undertitel på sin egen bearbejdelse, ønskede han muligvis at sende en hilsen til undertitlen på SKs afhandling, der jo var »Udgivet mod hans Villie«. Men mere håndfast gik han til værks inde i stykket. Vaudevillen har kun to personer, hvoraf dog den ene er en skuespiller, der optræder i seks forklædninger. En af forklædningerne er som hårskærer (dvs. frisør), og i denne skikkelse lader Andersen skuespilleren sige de

mest halsbrækkende replikker, spækket med fremmedord og filosofiske kunstudtryk. Det vittige består i, at nogle af replikkerne er sætninger hentet ordret fra *LP*. *

SK så ikke selv vaudevillen ved opførelsen den 13. maj (hvor rollen som den forklædte skuespiller blev spillet af Ludvig Phister). Da der ikke fandt flere opførelser sted før den 8. nov. samme år, og da stykket først udkom på tryk kort før anden opførelse, var han længe henvist til andenhånds viden om stykket. Men den 26. okt. blev udgivelsen annonceret*, og allerede dagen efter købte SK vaudevillen i Schuboths boghandel.* Med den i hånden kunne han skrive et modindlæg. Det blev manuskriptet til en artikel: »Et Øieblik, Hr. Andersen!«, som imidlertid forblev utrykt i SKs levetid. Artiklen blev første gang trykt af H.P. Barfod i *EP I-II*, s. 267-271. Derefter forsvandt manuskriptet.*

Allerede to år før dette gensvar, altså omkring udgivelsen af selve Andersen-kritikken, har SK tilsyneladende forberedt sig på en offentlig polemik med sit offer og dennes sympatisører. De sidste 18 optegnelser i hans journal FF kan forstås som ammunition til en sådan polemik. Optegnelserne er alle uden dato, men følger kort efter en optegnelse, som er dateret 17. aug. 1838. De to, hvori Andersen udtrykkeligt nævnes, lyder:

En æsthetisk Tanketøile paa Ridder Andersen^s vilde Jagt gjennem Selvmodsigelsens Skyggedale.*

Men Andersen er da heller ikke saa farlig, efter hvad jeg har erfaret, bestaaer hans Hovedstyrke i et auxiliair Chor af frivillige Bedemænd, nogle omstreifende Æsthetikere, der idelig forsikkre deres Ærlighed, og saa meget er vist, at man ingenlunde kan sigte dem for nogen reservatio *mentalis*; thi de have slet Intet in mente.*

Polemikken blev dog aldrig til noget; ligesom artiklen forblev optegnelserne liggende i SKs skuffer.